

Toiminnanjohtajan blogi

27.8.2024 Taiteellisen työn edellytyksissä kunnissa on paljon parantamisen varaa

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus *Cupore* on julkaissut [Peruspalvelujen arviointi 2023: kuntien kulttuuritoiminta](#) -raporttinsa. Raportti paljastaa, että vaikka laki (laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019) asettaa kunnille veloitteen luoda ammatillisille edellytyksiä taiteelliselle työlle ja toiminnalle, tämä ei toteudu kuntien mielestä lainkaan yhtä hyvin kuin muut tavoitteet. Erityisen heikosti tuki taiteelliselle työskentelylle toteutuu harvaan asutuissa maaseutukunnissa. Kun kuntalaki jättää kulttuurin tukemiseen varsin väljät raamit, ovat niin kulttuurin yleisöt kuin erityisesti tekijät hyvin eriarvoisessa asemassa asuinpaikastaan riippuen.

Kunnissa kulttuuritoimintaa ja palveluita katsotaan kyllä kuntalaisten osallisuuden, hyvinvoinnin ja elinvoiman näkökulmasta, ja harrastustoiminnan ja tapahtumien tarjoamista pidetään tärkeänä. Ja hyvä niin. Kunnissa näyttää vain unohtuvan, ettei tätä toimintaa laadukkaana ja vaikuttavana ole ilman elinvoimaista vapaan taiteen kenttää.

Kuvataiteen rahoitustilanne kumuloituu kuntatasolla – erityisen heikoilla kunnissa on visuaalisen taiteen rahoitus. Kun näyttelyissä kuitenkin käydään [kasvavaan tahtiin](#) ja kuvataide kiinnostaa yleisöä, tulisi myös kuvataiteen alkutuotannon rahoituksen kasvaa. Museoita onneksi rahoitetaan ja sitä kautta visuaalista taidetta on, kunnissa, joissa taidemuseoita on, asukkaiden saatavilla. Sehän ei kuitenkaan vielä luo edellytyksiä taiteen tekemiselle. Oman kokemukseni mukaan kuntapäättäjän voi olla vaikea hahmottaa, ettei taidemuseorahoituksella rahoiteta kuvataiteen tekemistä, eikä kuntalaiselle merkityksellinen tapahtuma välttämättä jätä taitelijalle tuloa.

Aiemmin kunnissa suurin toimiala oli sote-palvelut ja talouden sopeutustoimissa leikkuri osui sinne. Soten siirryttyä (Helsinki lukuun ottamatta) hyvinvointialueille osumaa ottaa sivistyspalvelut. Vaarana on, että talouden kanssa kamppailevissa kunnissa kulttuuri nähdään ylimääräisenä palveluna, josta voidaan ensimmäisenä säästää vaikeina aikoina ja ”satsata” vasta kun muu on kunnossa tai lähinnä, kuten arviointiraportti osoittaa, elinvoiman ja hyvinvoinnin tukena ja harrastustoimintana.

Viisas kunta ymmärtää, että uutta taidetta tarvitaan kaikkina aikoina ja etenkin epävakaina. Kulttuuri ei ole mikään erillinen ”satsaus” vaan kiinteä osa tervettä ja toimivaa yhteiskuntaa. Mutta viisas kunta edellyttää valistuneita päättäjiä, jotka ymmärtävät taiteen arvon ja tarpeet.

Nyt onkin hyvä aika alkaa varmistamaan, että ensi kevään kuntavaaleissa on ehdolla taiteen ja kulttuurin arvon ja realiteetit tuntevia ehdokkaita valmiina taistelemaan taiteen tulevaisuuden puolesta jokaisessa kunnassa. Vaikuttamisen tapoja on monia. Ehdokkaana on hyvä nostaa kulttuurin kysymyksiä esiin ja valtuutettuna tai lautakunnan jäsenenä pääsee tekemään päätöksiä. Vaikuttaa voi laajasti myös osallistumalla puolueiden ohjelmatyöhön valtakunnallisesti tai paikallisesti, järjestämällä vaaliväittelyitä tai yksinkertaisesti olemalla valtuutettuihin yhteydessä myös vaalien välissä ja tarjoamalla esityksiä eteenpäin vietäväksi. Meillä taitelijoilla ei ole varaa jättää valtaa muille ja taidepolitiikkaa luulojen varaan.

Elisa Lientola

Taidemaalariiliton toiminnanjohtaja